

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри спеціальної освіти
протокол № 2 від 30.08.2022 р.
завідувачка кафедри

 (Наталія КАБЕЛЬНИКОВА)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ПСИХОДІАГНОСТИКА ТА ВІДБІР ДІТЕЙ У ЛОГОПЕДИЧНІ ЗАКЛАДИ

Освітня програма «Спеціальна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

спеціалізація 016.01 Логопедія

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Назва освітньої компоненти	Психодіагностика та відбір дітей у логопедичні заклади
Викладач (і)	Меліхова Валерія Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти
Посилання на сайт	
Контактний тел..	
Е-mail викладача:	VMelikhova@ksu.ks.ua
Графік консультацій	Тиждень А, понеділок 1 пара або у призначений час
Методи викладання	лекційні та практичні заняття, презентації, тестові завдання, диференційовані та індивідуальні завдання

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна спрямована на формування готовності майбутніх логопедів до проведення діагностичних заходів в межах своєї професійної діяльності. Розглядаються питання, принципи і завдання психолого-педагогічної діагностики, викладаються особливості педагогічної діагностики, а також питання етики проведення психодіагностичного дослідження, розкриваються різні діагностичні моделі, методи і прийоми виявлення порушень розвитку у дітей з мовленнєвою патологією, представлена диференціальна діагностика різних варіантів мовленнєвих порушень.

Мета та цілі курсу: забезпечити теоретичну і практичну підготовку здобувачів до застосування різноманітних діагностувальних методик, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей логопатів та уміння адаптувати й трансформувати їх відповідно до вимог.

Завдання курсу:

Пізнавальні: озброїти студентів теоретичними основами психодіагностики та особливостями організації корекційної допомоги відповідно від нозології; нормативно-правової бази, що регламентує діяльність спеціальних освітніх закладів та інклюзивного середовища.

Методичні: вміти застосовувати психодіагностичні методики відповідно до мовленнєвих порушень, визначати корекційні та компенсаторні можливості дітей з мовленнєвою патологією та напрями їх подолання,

Практичні: організовувати психодіагностичне обстеження через визначення та адаптацію методики у відповідності з особливостями мовленнєвих патологій, а також реалізовувати відбір дітей у спеціальні заклади, відповідно до інтерпретації отриманих даних і складати заключення про індивідуальні відхилення в мовленнєвому розвитку.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОПП

Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання і практичні проблеми у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної діяльності.
Загальні компетентності	ЗК-3. Здатність до абстрактного і критичного мислення, аналізу та синтезу, самоконтролю, самоаналізу, оцінки та забезпечення якості виконуваних робіт. ЗК-6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та інформацією, знати інформаційні потреби суспільства, інформаційно-пошукові ресурси та вміння управляти інформацією в професійній діяльності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	ФК-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації. ФК-8. Здатність до діагностики та розвитку перцептивних, мнемічних, імажитивних, мовленнєвих процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей з ООП дошкільного і шкільного віку; вміння інтерпретувати та застосовувати результати досліджень. ФК-16. Здатність до застосування медико-біологічних знань та вмінь з метою оцінки структури порушення різних нозологій, оцінки клініко-фізіологічних особливостей, можливостей дітей з ООП, з ТПМ та прогнозу їх розвитку. ФК-17. Здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, зміст, форми, засоби та технології корекційного навчання, виховання та реабілітації. Здійснювати корекційно-освітній процес з урахуванням вікових, психофізіологічних та індивідуальних особливостей дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в спеціальній та інклюзивній освіті.

<p>Програмні результати (Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти)</p>	<p>ПРН-1. Володіє системними, усвідомленими загально-педагогічними, економічними, соціально-правовими та спеціальними знаннями, набутими в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності.</p> <p>ПРН-5. Володіє знаннями з спеціальної дидактики, методик та технологій спеціальної освіти дітей з порушеннями інтелектуального та мовленнєвого розвитку.</p> <p>ПРН-6. Володіє методиками корекційно-розвивальної роботи з особами з порушеннями психофізичного розвитку і мовлення; здійснює її інформаційне, дидактичне та ін. види забезпечення на основі диференційованого та індивідуального підходів.</p> <p>ПРН-7. Володіє прийомами збору, зберігання, систематизації, узагальнення, використання та поширення інформації щодо дітей з ООП.</p> <p>ПРН-8. Вміє планувати та прогнозувати результати власної корекційно-освітньої діяльності в процесі психолого-педагогічного супроводу дітей в спеціальній та інклюзивній освіті.</p> <p>ПРН-10. Здатний до розв'язання складних фахових завдань і проблем, що потребують оновлення, інтеграції; довіряє собі в умовах часткової та повної невизначеності, навичок екологічно безпечної поведінки та діяльності.</p> <p>ПРН-14. Вміє застосувати інформаційні технології в системі спеціальної освіти та інклюзивного навчання; володіє навичками формування інформативної компетентності в дітей.</p> <p>ПРН-15. Володіє навичками побудови корекційно-розвивального середовища для осіб з порушеннями інтелектуального розвитку дітей різного віку; створення мікроклімату в колективі на основі гуманізму, демократії, доброзичливої вимогливості.</p>
---	---

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні (семінарські) заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
4,5/135	24	26	85

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий нормативний
2022-2023	5	Логопедія	3	нормативний

6. Політика курсу

Політика курсу відповідає принципам академічної доброчесності, визначеним у розділі 1.3.2.6. порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті.

Студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них пояснюється теоретичний матеріал, необхідний для виконання завдань на практичних заняттях, написання есе, виконання та підготовка презентацій та успішного написання самостійної роботи.

7. Схема курсу

Тиждень, дата, години	Тема, план, кількість годин (аудиторної та самостійної)	Форма навчального заняття	Список рекомендованих джерел	Завдання	Максимальна кількість балів
Модуль 1. МЕТОДИКА ДІАГНОСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОГОПЕДА.					
Академічних годин: л.- 2 год.; пр.- 2 год.	Тема. "Мовлення як вища психічна функція та її оцінка" План 1. Вищі психічні функції. 2. Процес інтеріоризації 3. Психічні особливості формування мовлення.	Лекція / практична	1-3	1. Дайте визначення поняттю «вищі психічні функції». Що відноситься до вищих психічних функцій? 2. Охарактеризуйте вчення Л.С. Виготського про формування вищих психічних функцій. 3. Розкрити суть сучасних уявлень про локалізацію психічних функцій. 4. Дайте характеристику поняттю «інтеріоризація». 5. Яка роль різних систем кори головного мозку в забезпеченні мовленнєвих процесів (за О.Р. Лурія). 6. Яка роль мовлення як соціального явища?	3

<p>Академічних годин: л.- 2 год.; пр.- 2 год.</p>	<p>Тема." Особливості дизонтогенетичного розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями" План 1. Психічний дизонтогенез та його клінічні типи. 2. Патопсихологічні параметри психічного дизонтогенезу. 3.Фактори, що впливають на характер психічного дизонтогенезу. 4. Первинний і вторинний дефект. 5. Поняття «соціальна депривація та її роль у психічному дизонтогенезі.</p>	<p>лекція /практичне заняття</p>	<p>1-3</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке психічний дизонтогенез, які його основні клінічні типи? 2. Які патопсихологічні параметри психічного дизонтогенезу виділив В. Лебединський? 3. Назвіть основні варіанти психічного дизонтогенезу за В.В. Лебединським. 4. Перерахувати основні фактори, що впливають на характер психічного дизонтогенезу. 5. Що таке асинхронія психічного розвитку? 6. Що таке первинний і вторинний дефект? Яке співвідношення між первинним і вторинними дефектами? 7. Що таке соціальна депривація? Яка її роль у психічному дизонтогенезі? 8. У чому сутність застосування патопсихологічного підходу в діяльності вчителя-логопеда і педагога-психолога, що працює в системі освіти? 	<p>3</p>
<p>Академічних годин: л.- 2 год.; пр. - 2 год.</p>	<p>Тема. " Психодіагностика: принципи, завдання, методологічні вимоги до засобів психолого-педагогічного дослідження.</p>	<p>лекція/ практичне заняття</p>	<p>1-3</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Яка структура діагностичного процесу? 2. Провести порівняльний аналіз різних визначень поняття "психодіагностика". 	<p>3</p>

	<p>Етика психодіагностичного обстеження"</p> <p>План</p> <p>1. Структура діагностичного процесу.</p> <p>2. Види діагнозу.</p> <p>3. Функції та принципи психологічного діагнозу.</p> <p>4. Основні етапи психолого-педагогічного дослідження.</p>		<p>3. Дати характеристику основним видам діагнозу.</p> <p>4. Перерахувати рівні постановки психологічного діагнозу.</p> <p>5. Які функції психологічної діагностики виділяються в педагогічній практиці?</p> <p>6. Охарактеризувати принципи психолого-педагогічного діагностування.</p> <p>7. Перерахувати основні етапи психолого-педагогічної діагностики, розкрити їх операціональну наповнюваність.</p> <p>8. У чому полягають вимоги щодо організації проведення обстеження?</p> <p>9. Розкрийте послідовність процедури психолого-педагогічного обстеження.</p> <p>10. Чим повинен керуватися психолог (логопед) при виборі методів обстеження?</p> <p>11. Чи можуть порушені умови обстеження вплинути на результат діагностики?</p> <p>12. Які морально-етичні вимоги пред'являються до проведенню психолого-педагогічної діагностики?</p>	
<p>Модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДБОРУ ДІТЕЙ У СПЕЦІАЛЬНІ ЗАКЛАДИ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ</p>				

<p>Академічних годин: л.- 2 год.; пр.- 2 год.</p>	<p>Тема." Основні психодіагностичні моделі у вивченні дітей з порушеннями у розвитку " План 1. Медичні діагностична модель. 2. Педагогічна діагностична модель. 3. Соціальна діагностична (логопедична) модель. 4. Психологічна діагностична модель.</p>	<p>лекція /практичне заняття</p>	<p>1-3</p>	<p>1. Поясніть, як пов'язані між собою діагностична гіпотеза і психодіагностична модель. 2. Розкрийте особливості кожної психодіагностичної моделі. 3. Визначте завдання обстеження у всіх типах моделей. Покажіть їх відмінності. 4. У чому полягають принципові змістові відмінності висновків у всіх типах моделей?</p>	<p>3</p>
<p>Академічних годин: л.- 2 год.; пр.- 2 год.</p>	<p>Тема. " Методи і прийоми психодіагностики дітей з мовленнєвою патологією " План 1. Клінічні методи діагностики. 2. Класифікація методів психологічної діагностики. 3. Основні групи методів педагогічної діагностики.</p>	<p>лекція /практичне заняття</p>	<p>1-3</p>	<p>1. Перерахувати клінічні методи діагностики. 2. Розкрити методи дослідження чутливості у дітей. 3. Які види діагностики виділяються в сучасній педагогічній науці? 4. Розкрити основні принципи педагогічної діагностики. 5. Перерахувати основні групи методів педагогічної діагностики.</p>	<p>3</p>
<p>Академічних годин: л.- 4 год.; пр.- 6 год.</p>	<p>Тема. " Методи і прийоми психодіагностики дітей з мовленнєвою патологією " План 4. Клінічні методи діагностики.</p>	<p>лекція /практичне заняття</p>	<p>1-3</p>	<p>1. Дати характеристику експерименту як методу психолого-педагогічної діагностики. Розкрити його основні особливості. 2. Розкрити поняття змінної.</p>	<p>10</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Класифікація методів психологічної діагностики. 6. Основні групи методів педагогічної діагностики. 7. Експеримент 8. Спостереження. 9. Бесіда як метод психолого-педагогічної діагностики. 10. Анкетування. 11. Тест. Класифікація тестів. 12. Суть методу шкалювання. 			<ol style="list-style-type: none"> 3. Які види експерименту виділяються в залежності від характеру діяльності дослідника? 4. Розповісти про навчальний експеримент як методі педагогічної діагностики. 5. Охарактеризувати основні види спостереження. 6. Розкрити основні педагогічні вимоги, що пред'являються до спостереження. 7. Дати характеристику бесіди як методу психолого-педагогічної діагностики. 8. Які типи питань використовуються в бесіді? 9. Показати значення різних видів невербальних засобів спілкування в процесі бесіди. 10. Перерахувати педагогічні вимоги, що пред'являються до бесіди. 11. Розкрити загальні рекомендації до проведення бесіди з дітьми. 12. Розкрити основні вимоги, що пред'являються до анкети. 13. Дати визначення інтерв'ювання, розкрити його переваги і недоліки як діагностичного методу. 	
--	--	--	--	---	--

				<p>14. Дати характеристику тесту як методу психолого-педагогічної діагностики. Розповісти про класифікацію тестів.</p> <p>15. Яка роль методу вивчення документації в комплексному вивченні дитини?</p> <p>16. Розкрити сутність методу шкалювання. Дати характеристику основних видів шкал.</p>	
<p>Академічних годин: л.- 2 год.</p>	<p>Тема 10. " Диференціальна діагностика різноманітних типологічних варіантів порушення мовленнєвого розвитку " План 1. Мета, завдання та основні критерії диференціальної діагностики 2. Типологія порушень мовленнєвого розвитку</p>	<p>лекція /практичне заняття</p>	<p>1-3</p>		
<p>Академічних годин: л.- 6 год.; пр.- 8 год.</p>	<p>Тема 11." Диференціація специфічних (первинних) і неспецифічних (вторинних) розладів мовленнєвого розвитку" План</p>	<p>лекція /практичне заняття</p>	<p>1-3</p>	<p>1. На підставі яких критеріїв здійснюється диференціальна діагностика функціональної дислалії і стертої дизартрії?</p> <p>2. Провести порівняльний аналіз вимови дітей, мають алалію і стерту дизартрію.</p>	<p>12</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розрізнення специфічних (первинних) розладів мовленнєвого розвитку 2. Розмежування порушень мовлення при емоційних розладах від подібних станів. 3. Відмежування неспецифічних (вторинних)розладів мовленнєвого розвитку при інтелектуальних порушеннях від подібних станів. 4. Відмежування неспецифічних (вторинних) розладів мовленнєвого розвитку при розладах аутичного спектору від подібних станів. 5. Відмежування неспецифічних (вторинних) розладів мовленнєвого розвитку при сенсорній патології від інших типологічних мовленнєвих порушень 			<ol style="list-style-type: none"> 3. Описати методи дослідження слуху у дітей. 4. Перерахувати ознаки, що дозволяють відрізнити сенсорну алалію від приглухуватості. 5. За якими критеріями проводиться диференціальна діагностика моторної алалії та дитячого аутизму? 6. Обґрунтувати необхідність своєчасної диференціальної діагностики алалії та розладів мовлення, зумовлених порушеннями інтелектуального розвитку. 7. Розповісти про специфічні розлади навчальних навичок у дітей. 8. За якими критеріями здійснюється диференціальна діагностика специфічних розладів навчальних навичок і специфічних розладів мови і мови? 	
<p>Академічних годин: л.- 2 год.; пр.- 2 год.</p>	<p>Тема 12. " Психолого-медико-педагогічна комісія: завдання, організація і зміст роботи"</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання ПМПК 2. Види функцій ПМПК 3. Основні напрями та форми діяльності ПМПК 	<p>лекція /практичне заняття</p>	<p>1-3</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Яка мета психолого-медико-педагогічної комісії? 2. Розкрити основні завдання ПМПК. 3. У чому полягає інформаційно-аналітична функція ПМПК? 4. Розкрити основні напрями реалізації консультативної функції. 	<p>3</p>

	<p>4. Етапи обстеження дитини на ПМПК.</p>		<p>5. У чому полягає експертно-діагностична функція ПМПК? Розкрити її основні аспекти.</p> <p>6. Які основні напрямки та форми діяльності ПМПК?</p> <p>7. Які етичні норми необхідно дотримуватися при проведенні обстеження дитини на психолого-медико-педагогічній комісії?</p> <p>8. Перерахувати основні етапи обстеження дитини на ПМПК і розкрити зміст кожного з етапів.</p> <p>9. Розповісти про структуру та зміст висновків спеціалістів ПМПК.</p>	
--	--	--	--	--

10. Система оцінювання та вимоги

Політика щодо подолання академічної неуспішності: негативну оцінку можна підвищити, для цього студенту надається одна спроба. Якщо студент не засвоїв тему, пропустивши з поважної причини заняття - він може одержати консультацію у викладача та скласти тему. Ідентичні роботи, представлені різними студентами не оцінюються (зараховується 0 балів за кожну роботу). Додаткові бали (максимально 5) студент може набрати за рахунок неформальної освіти в межах освітньої траєкторії курсу (проходження вебінару, курсу підвищення кваліфікації тощо з одержанням відповідного сертифіката та наданням покликання на веб-сторінку). За аудиторну та самостійну роботу (дві теми) студент максимально може одержати 60 балів. Максимальний бал за заняття студент одержує у разі вільного володіння матеріалом зі всіх питань плану заняття, спеціальною термінологією, активної участі в обговоренні питань та виконання завдань за планом заняття, при цьому висловлює аргументовано власну думку щодо досліджуваного явища, аналізує, співставляє та порівнює, використовує додаткові джерела інформації.

Змістовий модуль 1. МЕТОДИКА ДІАГНОСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОГОПЕДА

Максимальна кількість балів – 19 (9 балів – за аудиторну роботу + 10 балів – за самостійну).

Змістовий модуль 2. Методика організації позакласної виховної роботи з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку

Максимальна кількість балів – 41 (31 балів – за аудиторну роботу + 10 балів – за самостійну)

Критерії оцінювання студентів на практичних заняттях

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
максимальний	відмінно	Відповідь або виконання завдання характеризується правильністю та повнотою без допомоги викладача. Студент вільно володіє термінологією з теми, логічно викладає матеріал, може самостійно навести приклади із власних спостережень, провести порівняльний аналіз явищ, що висвітлюються Рівень відповіді або виконання завдання є творчим.
-0,5	добре	Відповідь або виконання завдання характеризується повнотою з незначними огріхами, що виправляються студентом самостійно без надання допомоги з боку викладача. Студент володіє матеріалом з теми, використовує терміни, може дати їм визначення. Викладення матеріалу з теми є чітким, логічним з наведенням прикладів із власних спостережень, використанням знань із суміжних дисциплін. Порівняльний аналіз явищ, що висвітлюються, виконує за допомогою консультації викладача (за навідними питаннями). Рівень відповіді або виконання завдання є продуктивним.
-1	добре	Відповідь або виконання завдання характеризується недостатньою повнотою, але правильністю. Студент володіє обсягом знань та умінь, які є необхідними для розкриття теми, користується термінологією, однак визначення поняттям надає неточно. Під час проведення порівняльного аналізу досліджуваних явищ студент може припускатися окремих неточностей, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача. Рівень відповіді або виконання завдання є продуктивним.
-1,5	задовільно	Відповідь або виконання завдання характеризується неповнотою і проводяться за допомогою консультації викладача. Студент неточно використовує терміни або зазнає труднощів під час характеристики визначень ключових понять теми. Під час проведення порівняльного аналізу досліджуваного явища спостерігається порушення логічності та точності. Необхідна консультативна допомога з боку викладача.

		Рівень відповіді або виконання завдання є репродуктивним.
-2	задовільно	Відповідь або виконання завдання характеризується фрагментарністю і є можливими тільки за умови надання консультативної допомоги викладача. Студент частково володіє матеріалом з теми, не користується ключовими термінами, не може самостійно навести приклади із власних спостережень. Викладення матеріалу відбувається на репродуктивному рівні зі значною кількістю огріхів та неточностей під керівництвом викладача
-2,5	незадовільно	Відповідь або виконання завдання характеризується неправильністю та фрагментарністю, відбуваються під керівництвом викладача. Теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою курсу, засвоєно частково, необхідні практичні уміння не сформовано.
0-2,5	незадовільно	Відповідь відсутня.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
10	відмінно (A)	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент системно володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією, у тому числі і за допомогою НІТ, має власну думку щодо викладеного матеріалу, здатен її аргументувати, робить висновки
9	добре (B)	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією.
8	добре (C)	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент може доповісти основні положення проведеної роботи без глибокого аналізу, узагальнення матеріалу та підведення підсумків.
7	задовільно (E)	Завдання виконано вчасно, його зміст поверхнево або фрагментарно розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент не проводить аналізу джерел, з яких було отримано інформацію, не

		здатен узагальнити та систематизувати матеріал, зазнає труднощів під час презентації проведеного дослідження перед аудиторією.
6	задовільно (D)	Завдання виконано вчасно, його зміст є дублюванням відомих джерел інформації. Відсутня будь-яка аналітична обробка представленої інформації. Студент на репродуктивному рівні з помилками відтворює матеріал, не може презентувати його перед аудиторією.
1-5	незадовільно (FX)	Завдання виконано невчасно і є дублюванням відомих джерел інформації. Оформлення не відповідає вимогам, що висуваються до даного виду робіт. Студент не орієнтується у змісті представленого матеріалу.
0	незадовільно (F)	Завдання не виконано або не дотримано кодексу доброчесності

9. Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Логопедія: Підручник /за ред. М.К.Шеремет. К.: Вид. Дім «Слово», 2019. 783с.
2. Собонович Е.Ф. Методика виявлення речевих порушень у дітей і діагностика їх готовності к школьному обучению. К.: ПП «Компанія «Актуальна освіта», 1998. 127 с.
3. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. – К.: Переяслав Хмельницький педагогічний інститут, в-во “Фенікс”, 2008. – 245 с.

Додаткова література:

1. Липа В. А. Психологические основы педагогической коррекции. Донецк: Лебідь, 2000. 319 с.
2. Науково-теоретичні засади розвитку, корекції та реабілітації дітей з психофізичними вадами : монографія / за ред. Томіч Л.М. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2010. 370 с.

3. Соботович Є.Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку // Дефектологія. 2003. №2. С. 2-11.

4. Соботович Є.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку // Дефектологія. 2002. №3. С. 2-4.

Електронні ресурси:

<http://logopediya.com/>

<http://www.logopediya.com.ua/>

<http://www.psihologija.kiev.ua/lektsii-psiologija>